

UREDNIŠTVO ZARJE je v Ljubljani, Francišanska ulica št. 8 (iskarna I. nadst.). Uradno ure za stranke so od 10. do 11. dopoldne in od 5. do 6. popoldne vsak dan razen nedelj in praznikov. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma so ne sprejemajo.

NAROCNINA: celoletna po pošti ali s pošiljanjem na dom za Avstro-Ogrsko in Bosno K 21.00, polletna K 10.80, četrtletna K 5.40, mesečna K 1.80; za Nemčijo celoletno K 26.40; za ostalo inozemstvo in Ameriko celoletno K 36.—.

ZARJA

ZARJA izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov ob pol 11. dopoldne.

UPRAVNIŠTVO se nahaja v Selenburgovi ulici št. 6, II., in uraduje za stranke od 8. do 12. dopoldne in od 3. do 7. zvečer. Inzerati: enostopna petliverstca 30 vin., pogodbeni prostor, poslana in reklame 40 vin. — Inzerate sprejema upravništvo.

Nefrankirana ali premalo frankirana pisma se ne sprejemajo. Reklamacije lista so poštne proste.

Posamezne številke po 8 vin.

Stev. 581.

V Ljubljani, v četrtek dne 15. maja 1913.

Leto III.

Proti militarizmu.

Letošnja binkoštna nedelja bo dobila v zgodovini še pomen, katerega se večina naših sodobnikov še ne zaveda. Konferenca, ki se je tega dne sešla v vseučiliški avli v Bernu, je bila po svoji udeležbi in po zunanjih okoliščinah precej skromna, naša reklama vajena doba pa posvečuje svojo pozornost le dogodkom, ki so združeni z velikim krikom in bobnanjem, s senzacionalno režijo in s polnostno baharijo. Prav take priredbe pa so večinoma prazne in efemerne. Ker nimajo lastne vsebine, pa veliko vodil, jih je lahko napolniti, pa pobarvati in drapirati; ali najmanjša praska zadostuje, da uide mehu sapa, in vsa krasotija izdihne tedaj v enem samem hipu za veke vekov.

Vsa velika gibanja, ki so vplivala na usodo človeštva in začrtala svoje sledove v zgodovino, so se rodila iz majhnih, skromnih začetkov, in prvi pozdrav, ki jim je zadonel v nšesa, je bil navadno prezirljiv. Konferenca francoskih in nemških poslancev v Bernu se je že vršila v prijaznejšem ozračju. Uradni krogi izven Švice so sicer ostali hladni kakor led in izostala je vsa tista sijajna štafaja, ki označuje z uradnim priznanjem aranžirane predstave. Nobenih najvišjih telegramov ni bilo in nobenih papeževih blagoslovov. Ali izostala je tudi značilna porogljivost, ki tako rada spremlja priredbe in propagande, s katerimi ne soglašajo velikaši in mogotci tega sveta. Ljudem, ki so se iz obel držav sešli v historičnem švicarskem mestu, ni treba šele orati ledino; našli so že pripravljena tla in najtežje boje so prebili že drugi pred njimi.

Na Nemškem in Francoskem se pripravljajo vlade za nov napad na svoje ljudstvo. V obeh državah dokumentira militarizem zopet svojo nenastitost. Ogromne krvne in denarne žrtve zahteva od narodov pod pretvezo narodne obrambe, ne oziraje se na to, da s svojim brezmejnim izčrpanjem najbolj uničuje narodno moč in domovino, ki jo baje hoče braniti.

Stara fraza vojnih interesentov je »miroljubnost«, češ da mogočna armada najbolj zagotavlja mir, ker naganja sovražniku tak strah v kosti, da se ne upa niti začeti. Ves dejanski razvoj pa dokazuje, da je ta modrost docela puha. Oboroževanje na eni strani izživlja samo tekmo na drugi; zakaj človeku, ki hodi z revolverjem okrog, ne zaupa nihče, in kdor mora z njim prihajati v dotiko, si še sam nabavi revolver. Nikjer se ne smatra oboroževanje za dokaz miroljubnosti, ampak na vse strani učinkuje kot provokacija. In kdor je sam premajhen, da bi se zanašal na svoj revolver, išče še tovariša, ki bi mu v stiski lahko pomagal. Tako nastajajo zveze držav, ki zopet govore o zaščiti miru, povzročajo pa še nervoznejše oboroževanje, ker dajejo tekmi večje merilo.

Povsem suhoparne številke nam pokazujejo, da se v kulturni Evropi zadnja desetletja nič ni tako razvilo kakor militarizem. Na nobenem polju ne opažujemo tako znatnega napredka, da bi mogel karaktizirati našo dobo. Vse panoge duševnega življenja hirajo, ker ni dovolj sredstev za pospeševanje znanosti, umetnosti, ljudske izobrazbe. Kakor glas vpijočega v puščavi done kliči idealističnih duhov, ki zahtevajo gnotno in duševno povzdigo ljudstva. Edini odgovor na vse nujne zahteve je pomanjkanje denarja. Medtem pa naraščajo izdatki za militarizem na suhem in na morju v taki progresiji, kakor da bi imeli narodni neizčrpane zaklade, ki jih je treba le odpirati, da se iz njih lahko zajemajo bogastva po prosti volji; in do vseh teh imaginarnih zakladov zahteva ključke militarizem. Včasih je bil zadovoljen s tisočaki; potem je podvojil, podeseteril svoje zahteve; vojaški proračuni so začeli operirati z milijoni, potem se je zdelo molohu sto, dvesto milijonov malo, in prispeli smo že do milijard.

Ta požrešnost bi morala zadostovati, da bi izvabila narode v neizprosno boj proti militarizmu. Vse ogromne svote, ki jih požira oboroženi mir, so izgubljene za kulturne potrebe narodov. Z militariziranimi milijoni bi se lahko gradile šole, bolnice, vseučilišča, ljudske akademije za splošno izobrazbo in umetnost; lahko bi se odvzelo najbrideljše skrbni starim, obnemoglim delavcem; lahko bi se pripravila tla kulturnim delavcem; lahko bi se izvršile plodonosne investicije, ki bi povečale narodno bogastvo, dvignile udobnost posameznika in pomagale olepšavati splošno življenje.

Ali militarizem s svojo neizogibno tendenco nenastitnosti skriva še drugo nevarnost. Mrzlično oboroževanje na vseh koncih in krajih ne zagotavlja miru, temveč povečava vojno nevarnost. Brez živcev mora biti človek, ki ne čuti, da živimo na vulkanu, v katerem neprenehoma vre in kipi, in ki mora prejalšije izbruhniti. Nešetokrat je bila Evropa zadnja leta v nevarnosti splošne vojne, in večinoma jo je preprečilo le pomanjkanje zanesljivega odgovora na vprašanje: Ali smo že dovolj pripravljani?

Absurdne so govornice vladajočih o miroljubnosti, ko je vojna neprenehoma na pragu, pripravljena vsak čas, da potkva z železno pestjo na vrata. Vsa Evropa je polna konfliktov, povsod se zadira nasprotje v nasprotje. Vojna je borzna špekulacija, in kdor upa, da

mu bo prinesla dobička, se navdušuje zanjo, zlasti če je že izven rezerve, ali pa če je ploskonožec. Vojna porabi ogromen material, in kdor ga producira, pospešuje vojno z vsemi sredstvi intrige in hujskarije. Konflikti, ki bi se z dobro voljo lahko rešili ob zeleni mizi, se s spretnim spletkarstvom lahko tako poostrijo, da je naposled vsak mirni izhod »nemogoč«. V tej razhujskani okolici pa stoji do brade oborožene stalne vojske, katerih generali hrepene po slavi generalštabne zgodovine in katerih lajtnanti bi radi avanzirali. In odločitev o vojni in miru je včasih odvisna od ene same osebe, od para zaprašenih škornjev, od spretno redigiranega brzobjava, od ostre besede iz ust diplomata, od namenoma zlagane časnikarske notice!

Proti temu nevarnemu oboroževanju, ki ga bodo poznejši rodovi označili za največje grozo naše dobe, je dvignila bernska konferenca svoj glas. Sešli so se francoski in nemški parlamentarci. Z nemške strani je bila udeležba skromnejša; Francozi so prihiteli v znatnem številu. Nemške liberalce je še ovirala družba socialnih demokratov; samo svobodomiselnih ljudska stranka se je znala povzpeti nad trhle predhodke in je bila zadovoljna, da je Bebel govoril v imenu vseh nemških delegatov.

Vkljub nemški rezerviranosti pomeni konferenca dober začetek. V boju zoper militarizacijo niso socialisti več osamljeni; ideja zblizanja narodov ni več »hujskarija brezdomincev«, in če je konferenca izrekla svoje prepričanje, da zahteva ogromna večina med vsemi narodi mir, je le izrazila resnico, ki so jo morali doslej pridigati socialisti sami.

Kdor se je upal nastopiti proti kulturo uničujočemu oboroževanju, je bil pred kratkim še izdajalec. Glasovati za vsako militaristično zahtevo so smatrali meščanske stranke za patriotično dolžnost, ki se je morala izpolnjevati, tudi če je »krvavelo srce«. Četudi bi bila prenapljena optimistična nada, je vendar led prebit, v enem delu meščanskih strank je postal militarizem predmet trezne sodbe, in efialtstvo se ne bo več držalo onega, ki se bo drznil odkrepati kanonske zahteve. Bernski konferenci pa bodo sledile druge: zgledi vlečejo — kdor vidi pogum, postane sam pogumnejši.

Francozi in Nemci niso edini, ki potrebujejo zblizanja in sprazuma proti želji svojih vlad. Vsa Evropa je vojaško taborišče, povsod si stoji države nasproti in si groze s svojimi armadami in z armadami svojih zaveznikov. Vse navskriž se prepletajo nasprotja in nevarnost preži na vseh koncih in krajih. Tudi Avstrija ni izjema. Ta država, ki je po svoji pestri sestavi naravnost ustvarjena za pospeševanja sporazuma narodov, je bila zadnje mesece izhodišče najhujših kriz. Od dne do dne smo s strahom pričakovali, da dobe naši vojaki ukaz za pohod čez mejo. In smer avstrijske oficijelne politike ne more nikakor potolažiti za bodočnost.

Tudi pri nas bi bilo treba odločnih glasov iz ljudstva, ki bi govorili tako kakor bernska konferenca. Ali bolj kakor drugod je pri nas socialna demokracija osamljena v tem boju. Na naše narodnjake vseh barv in sekt se militarizem lahko zanaša brez bojazni. Tem važnejša je v tej državi naloga socialne demokracije. Le pod njeno zastavo moremo korakati v boj proti molohu.

Deželna konferenca v Ljubljani.

(Konec.)

Deželna konferenca jugoslovanske socialne demokracije delavske stranke na Kranjskem, zborujoča v nedeljo dne 11. maja 1913 v hotelu »Ilirija« v Ljubljani, izrekla, da je dobro izpeljana in na delitvi dela sloneča politična organizacija eno poglavitnih pomočkov v boju za doseg in za obrambo pridobljenih pravic delavskega razreda. Konferenca poziva vse zaupnike in pristaše stranke na Kranjskem, da se nemudoma lotijo dela in pridobe za organizacijo slehernega pripadnika in pripadnice delavskega razreda. Deželno zastopstvo stranke na Kranjskem se pooblašča, da izdela in uvede javni načrt za čim popolnejšo organizacijo v mislu veljavnih sklepov in stopenj v ta namen v stik z vsemi zaupniki in že obstoječimi organizacijami na Kranjskem.

Nato je sodrug E. Kristan poročal

o tisku.

Pri nas, je dejal poročevalec, je še vse preveč razširjena misel, da je naročanje časopisa »žrtvovanje« in da tisti, ki ga naroči, list »podpira«. To je zgrešeno! Namen lista je, da pride med ljudi in četudi ne bi z listom imeli nobenih finančnih skrbi, bi ne smeli niti za trenutek odstopiti od dela za razširjenje svojega glasila. Razvoj našega tiska je najzanesljivejši barometer razvoja notranje in zunanje sile naše stranke: kakor se je od skromnih početkov razvijalo časopisje, tako je rasla tudi naša moč. Najlepše se je to pokazalo pri volitvah leta 1911, ko so se od leta 1907 pomnožili naši glasovi za 50 %. Leta 1911 smo imeli približno enako agitatorijske moči kakor štiri leta poprej; razmere so bile neugodnejše: leta 1907 so bile prve volitve na podlagi splošne in enake volilne pravice, delavstvo je stopalo po vsej

državi v volilni boj po zmagoslavnem boju za volilno reformo, z iluzijo o vsegamogočnosti reformiranega parlamenta. Štiri leta pozneje je to iluzionirano navdušenje nadomestila treznost. Edini pripomoček, ki smo ga sedaj imeli več, je bil dnevnik. Ampak socialna demokracija ni volilna stranka, mandat ji ni cilj, temveč le sredstvo in bolj kot sijajni volilni uspeh nas mora navdajati z zadoščenjem notranja učvrstitev, kontinuiteta dela, ki jo pokazuje tudi slika današnje konference in ki jo lahko s prsti dotipljemo povsod. Vse drugače kot pred 5, 6 leti se danes po vsej deželi govori o socializmu in tudi tisti, ki ga črte, gledajo nanj z respektom in s strahom. Po zaslugi dnevnika, ki dan za dnem oznanja socializem, se širi socialistično spoznanje vedno bolj v onih krogih, ki so poklicani za socialno demokracijo. Važnejše orožje kot mandat, uspešnejša agitacija kot govor je razširjen dnevnik, ki opravlja socialistično propagando brez odmora dan za dnem in pred mnogostevilnejšim občinstvom. Naročništvo mora postati gosto omrežje naših zaupnikov, ki bo usposabljal stranko za večje akcije in uspešnejše boje. Zlasti zaupniki z dežele morajo porabiti vse svoje moči, da odpro »Zarji« pota v vrste našega delavstva in da jo zaneso tudi v bližnje vasi. Končno je poročevalec naglašal potrebo, da se agitacija in delo za razširjenje dnevnika še pomnoži in da si vsak sodrug naloži moralno dolžnost: pridobiti »Zarji« vsaj enega naročnika!

Sodr. A. Kristan je opozarjal na veliko zalogo socialističnih brošur, ki jih ima založba »Zarje«. Vsak zaveden slovenski socialist bi moral imeti v domači knjižnici vso slovensko socialistično literaturo. Ako bi se te ogromne skladišnice knjig in brošur — nad 20.000 izvodov! — razpečale med ljudi, bi stranka razpolagala z zavednejšimi, izobraženimi pristaši, založbi »Zarje«, ki ima vezanega v knjižni zalogi okoli 14.000 K denarja, pa bi bilo omogočeno, da izpopolnjuje socialistično literaturo z novimi publikacijami. Prav tako je dolžnost izobraženih delavcev, da si naroče »Naše Zapiske«, ki so se izpremenili v socialistično revijo in ki stancio (za delavce) le 3 K 60 v na leto, končno je sodr. A. Kristan sporočil, da akcija »Ljudske tiskarne« povoljno napreduje in da je velik del glavnice že podpisan; povabil je imovitejše delavce, da pristopijo snuječi se družbi: delež znaša 500 K in ga je treba do polovice vplačati.

Volitev deželnega zastopstva.

Na predlog kandidacijskega odbora so bili izvoljeni v novo deželno zastopstvo sledeči sodruzi iz Ljubljane in okolice:

Demšar Franc, Hahner Matija, Hlebič Ivan, Kocmur Ivan, Kračovec Franc, Kristan Anton, Lehpaier Stefan, Mlinar Ivan, Sajevec Valentin, Slarovec, Stebi Alojzija in Zore Viktor. V nadzorstvo:

Dražil Stefan, Petrič Josip, Puch Franc, Sajevec Franc in Vrhunc Karl.

Člani z dežele — 7 ali 9 — se izvolijo tekom maja in junija na okrožnih sestankih; deželno zastopstvo se pooblasti, da se v slučaju potrebe samo kompletira v sporazumu s prizadetimi organizacijami.

Ker se k raznoterostim ni nihče oglasil, je sodrug Kocmur ob 5. popoldne po kratkem resimeju zaključil konferenco, zahvaljujoč se delegatom za udeležbo in pozivljajoč jih, da skličejo v najkrajšem času v svojih krajih sestanke, na katerih naj poročajo o delu konference.

Od stokovnih k industrijskim zvezam.

Tudi na Avstrijskem opažamo vedno večje in izrazitejše stremjenje po zedinjenju industrijske produkcije. Vkljub vsemu trudu ohraniti celovitost in vkljub državnim akcijam, ki ga podpirajo, je kapitalizem tudi tukaj kakor pač povsod drugod močnejši. Razvoj tendenc, ki streme h koncentraciji, se lahko ovira, a izločiti ga ni več mogoče. Ni je skoraj industrijske panoge, kjer ne bi videli tega pojava. Kaže se v najraznovrstnejših oblikah; dostikrat ga opazi le strokovnjak, ali nikjer ne izginja, nikjer ne miruje. Naj se izvrši koncentracija že v katerikoli obliki — kartel ali trust; naj združuje posamezen kapitalist ali skupina kapitalistov manjše obrate; naj se polaste banke ene ali druge industrijske panoge; v vseh teh oblikah in še v marsikaterih drugih se izvršuje koncentracijski proces, ki ga lahko razne okoliščine ovirajo, a izločiti ga ne morejo.

Strokovne organizacije bi bile slabe upraviteljice svojih nalog, ako bi se ne zmenile za te tako važne pojave našega narodnega gospodarstva. Le kdor ne pojmuje nalog strokovnih organizacij in išče njihove naloge na poljih, ki so daleč proč od njihovega delovanja, se ne zmeni za te pojave. Vsakdo pa, ki ve, da je najvažnejša naloga strokovnih organizacij izbolj-

šati gospodarski položaj delavstva, bo z največjim zanimanjem sledil razvoju teh pojavov. Avstrijske strokovne organizacije vedo, da morajo obračati vso pozornost koncentraciji industrijske produkcije. Jasno se zavedajo, da bodo morale v doglednem času izpremeniti obseg in obliko sredstev, s katerimi se bojujejo, da bodo tako dobile dovolj odporne in napadalne sile nasproti kapitalu. Ako nočejo avstrijske strokovne organizacije občutno oškodovati interese delavstva, tedaj morajo takoj pričeti z delom, da kar najbolj smotreno izpopolnjujejo svoja bojna sredstva. Gmotno so naše centralne organizacije pač tako močne — če pomenja denar tudi moč — da v finančnih ozirih ne potrebujejo izpopolnitve. Težka gospodarska kriza, v katero je pahnila balkanska vojna avstrijsko delavstvo in ki je na gmotna sredstva naših strokovnih organizacij stavila tako visoke zahteve, ni zamogla omajati temeljev niti ene strokovne organizacije. To je pač najboljši dokaz, kako krepko zaslobo, kar se tiče denarnih sredstev, so si ustvarile naše organizacije v zadnjih letih.

Ojačenje sile strokovnih organizacij, ki se lahko doseže na ta način, je omejena. In zgori se lahko, da je dosegla strokovna organizacija najvišjo mejo gmotnih sredstev, ali vendar ne odgovarja njena sila oni, ki jo je prinesla koncentracija produkcije podjetnikom. Prav lahko je mogoče, da strokovna organizacija vkljub napolnjenim blaginjam ne vzdrži naskoka kapitala, ker je temu prav vsled zedinjenja prirasla moč, na katero prej nihče mislil ni.

Ali vkljub temu se morajo sile strokovnih organizacij ojačiti in ojačijo se lahko. Zato se pa pripravljajo strokovne organizacije prav resno, da se ojačijo na znotraj in da izpremenijo obliko strokovnih organizacij tako, da bodo zdržale vsak naskok. Nihče naj ne ugovarja, da je vsebina vse, oblika nič. Zlasti za delo, kakršno imajo strokovne organizacije, to ne velja. Ako pa bi bilo res tako, tedaj ne bi bilo nikdar onih težkih bojev, ki so zahtevali toliko žrtve, za obliko strokovnih organizacij in ki so bili po vseh industrijskih deželah, bojev, ki še do danes niso odločeni. Vsi spori so nastali iz nepobitnega spoznanja, da je spojitve šibkih, neodvisnih nositeljev sil prvi pogoj za močno, enotno združitev in da je oblika, na prvi pogled pač nekaj malenkostnega, ono, ki odloča uspeh akcije.

Stremljenje po najbivstvenejši izpopolnitvi oblike strokovne organizacije je v zadnjem času v avstrijskih organizacijah prav močno. Stremljenje namreč po zedinjenju eni in isti industriji pripadajočih obrtnih zvez v skupno industrijsko zvezo. Koncentraciji kapitala in vzporedno s tem naraščajoči sili podjetnikov naj stopi nasproti koncentraciji sil strokovnih organizacij.

Pred kratkim je sklenil zvezni zbor stavbinskih pomožnih delavcev zedinjenje z zidarji, ki so že l. 1910 sprejeli enak sklep. Tako je uglajena pot enotni zvezi stavbinskih delavcev. Ravno v stavbinski stroki je skupna organizacija tako živa potreba kakor v nobeni drugi industrijski panogi. Zlasti pogajanja o obnovitvi kolektivnih pogodb v zadnjem času so prav očitno pokazala, kako da je enotna zveza vseh stavbinskih delavcev potrebna. Marsikatera težkoča bi se bila lažje premagala, marsikatera komplikacija bi bila izostala, če bi stala enemu in istemu podjetniku nasproti le ena organizacija delavcev. S sklepom pomožnih delavcev in zidarjev sicer še ni ustvarjena industrijska zveza, ker so še vedno nekateri specialne strojke kakor tesarji izven zveze, ali prav močno upanje obstoja, da bodo kmalu, ko se ustanovi zveza stavbinskih delavcev, pristopile tudi te strojke.

Tudi v nekaterih drugih industrijskih panogah so že poizkusili za združitev prav močni. Tako v usnjarski industriji. Glavni zvezni zbor usnjarskih delavcev se je že izrekel v načelu za združitev z zvezami obrtov, ki predelujejo usnje. Pozabiti tudi ne smemo konference, ki jih imajo zveze delavcev za izdelovanje živil z zvezo pivovarniških delavcev. Prav tako je tudi v kovinarski industriji. Livarji so že na dveh zveznih zborovanjih priznali potrebo enotne industrijske zveze in so se v načelu tudi že izrekli za ustanovitev. Upanje je prav veliko, da se načelo prevede tudi kmalu v prakso.

Ako izpopolnimo organizacije na ta način, tedaj zremo lahko v bodočnost brez strahu, z združitvami se bodo strokovne organizacije ojačile tako, da jim ne bo mogla koncentracija kapitala izpodnesti temelja.

Ljubljana in Kranjsko.

— »Zenski list«, glasilo slovenskega socialističnega ženstva, je izšel in ga priporočamo vsem sodružicam in sodrugom. Njegov namen je zbuhati naše ženstvo in je vzgajati v razredno zavedne bojevnice socialne demokracije. Izhajal bo vsako prvo soboto v mesecu in velja do konca leta 1913 osemdeset vinarjev, posa-

na splošno zahtevo se ponavlja samo tri dni in sicer od sobote 24. t. m. do ponedelka 26. t. m.

Quo vadis = v Kino-Ideal. =

mezne številke pa po deset vinarjev. Dobiva se po vseh prodajalnih konsumnega društva za Ljubljano in okolico (Ljubljana, Siška, Vič, Tržič, Jesenice, Sava, Koroška Bela), dalje v Zagorju, Hrastniku, Trbovljah, Trstu... V Nabrežini ga ima sodružica iz Colja, v Gorici sodrug Alojzij Stofa in v Solkanu sodrug Jože Srebrnič. Naroča se ga pa lahko tudi pod naslovom: Uprava »Ženskega lista« v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6.

— **Škofove bolečine.** V zadnji številki »Škofjskega lista« je objavil gospod Jeglič iz ljubljanske škofije epistolo, ki je bila na binokostno nedeljo prebrana v kranjskih cerkvah. V njej dela škof reklamo za klerikalno časopisje, ki bi ga rad razširil na stroške neklerikalnih listov. Svoim ovčicam slika živega hudiča na steno in grozi tudi našim čitateljem s peklo. Brumni mož po pozablja, da so te srednjeveške tirade že preveč obrabljene in zastarele in da se ljudje našega časa le prav od sreča smejejo škofu in njegovemu zvestemu pomočniku — hudiču. Škof je zgrešil, da se današnji človek ne boji ne zakrivljene škofovske palice in ne satana in da so mimili časi, ko so cerkveni knezi s peklenko zalego lahko strašili in tudi ustrahovali praznovjerne ljudi. Če bi škofove besede kaj zalegle, bi bojkotnega agitatorja pred sodiščem prišli za odkodnino, ker pa nam gospod Jeglič po svoje pomaga širiti »Zarjo« tudi med tiste ljudi, ki je doslej niso poznali, ga pozdravljamo kot sodelavca.

— **Izpod klerikalnega krova.** Kamila Theimerjeva nadaljuje svoje zlobnosti; sedaj odgrinja zastor iznad intrig, po katerih je dr. Šusteršič pripeljal do deželnega glavarstva. Kranjske politične razmere in osebne razprtije klerikalnih veljakov so bile Theimerici do nje-nega prihoda v našo deželo španske vasi. Na Kranjskem je občevala ves čas izključno v klerikalnih krogih in vse njene informacije so izključno klerikalne izvirkarje. Zato je zanimivo, kar pripoveduje o tem in onem, ker reproducira je misli, ki jih je ta ali oni klerikalni voditelj razodel med štirimi očmi in v slabi uri. Kar klerikalni voditelji šepetajo drug o drugem, kedar so slabe volje in jim srčni občutki uhajajo preko ograje zob, to pripoveduje Theimerica na ves glas in na veliko jezo klerikalnih velmož, ki stoje v sami srajčici osramočeni pred radovednim občinstvom. O intrigah, iz katerih se je rodilo dr. Šusteršičevo deželno glavarstvo, pripoveduje s Theimeričnimi ustni njegovi klerikalni konkurentje in zavistniki sledeče:

»Po odstopu pl. Šukljeta od mesta deželnega glavarja na Kranjskem je nastala glede njegovega naslednika v stranki velika zadrega. Da hrepeni po tem dostojanstvu dr. Šusteršič ni še bolj njegova častihlepa soproga, ni bilo nikaka tajnost za poučene kroge, ravno tako pa se je vedelo, da je pravi spiritus rector cele stranke, dr. Krek, odločen nasprotnik te kandidature. Dr. Krek je namreč kot socialist (ker so, kakor rečeno, vse informacije Theimerjeve klerik. provenijence, si je dala obesiti tudi budalost o Krekovem »socializmu«, ki je med najzaprkannejšimi konservativci v klerikalni stranki precej razširjena!) po prepričanju od nekdanj nasprotnik kumuliranja uradov in stoji že mnogo let na stališču, da je izvrševanje državnozbornskega mandata nezdravljivo v dostojanstvom deželnega glavarja. Ker Šusteršiča v državnem zboru ni hotel pogrešati, se je na strankarskih konventikelnih zavzeman za izvolitev koga drugega, v tem specialnem slučaju za državnega poslanca in predsednika c. kr. kmetijske družbe Frana S. Povšeta, kateremu je prej močno nasprotoval, češ, da je preveč konservativen, od katerega je pač pričakoval, da na željo stranke odloži svoj državnozbornski mandat, če postane deželni glavar. Tudi nikdar prikrišana nenaklonjenost dr. Kreka napram gospe Šusteršičevi — odkar je deželna mati, je samo enkrat z njo govoril in še to samo da izpolni meni dano obljubo — je morda pomagala, ga zavzeti proti nominiranju dr. Šusteršiča. Izjemoma so v tej stvari soglašale Krekove želje z željami vlade, katere oficialni kandidat je bil v uradnih krogih splošno spoštovani in priljubljeni državni poslanec Povše. To pa seveda ni bilo po Šusteršičevem okusu in ker zaželjenega cilja ni mogel doseči po ravni poti, je pač krenil na stranska. Šel je kot načelnik stranke k min. predsedniku grofu Stürgkhu in mu obljubil kot protiuslugo, če bo imenovan za deželnega glavarja, da se stranka iz opozicijske stranke izpremeni v vladno stranko, in da enkrat za vselej upusti obstrukcijo. Stürgkh je to kupčijo toliko laglje sklenil, ker mu je dr. Šusteršič rekel, da ne nima Povše nobenega vpliva na stranko in da ne bo stranke nikdar imel za seboj. Povrh je dr. Šusteršič v »Reichsposti« in v drugih mu pristopnih časopisih lansiral vest, da je v najboljši moški dobi stoječih Povše prestar in telesno preslab za to dostojanstvo. Vrnivši se domov, je potem v takih stvareh zelo naivnemu Kroku pripovedoval, da ga je ministrski predsednik s povzdignjenimi rokami prosil, naj prevzame težko mesto, tako da nikakor ni mogel odkloniti. Za to felonijo je izvedel Krek šele dosti kasneje in sicer slučajno. Stürgkh jo je namreč v trenutku velike nevolje povedal državnemu poslancu vitezu Pogačniku, ki je seveda to vest še gorko nesel Kroku. »Šusteršičevo deželno glavarstvo delovanje je znano. 60.000 kron davčnega denarja za priredbo privatnega stanovanja v deželnem dvorcu, sezidanem šele pred nekaj leti — a noben akt o pravem času rešen! Gospod deželni glavar je na Dunaju, v Budimpešti in politizira in spletari, dočim sedi njegov namestnik dr. Lampe za tretjino njegove plače od 9. ure zjutraj do 8. zvečer v uradu ter rešuje deželne posle in dostikrat še gorkoga obedu nima, ker doslovno nima časa ga zavžiti. Zato pa se vozi deželna mati oficialno h »končnim skušnjam« »gospodinskih tečajev« in prireja soareje, za katere si naroča ribe iz Trsta, pularde iz Gradca, sočivje iz Gorice in posebnosti celo z Dunaja, ker — kakor je meni rekla — na Kranjskem sploh nič vžitnega ni dobiti. Če bi hotel kdo verjeti

njenim besedam, bi moral sploh misliti, da je gospa deželna glavarica s svojim stališčem jako nezadovoljna. Vsaj meni se je večkrat pri-toževala, da se je njen mož edino iz »patriotičnih« ozirom dal pregovoriti, da je vzela težko breme nase, da je pa moral domovini storiti to žrtev, ker pač na celim Kranjskem ni nikogar, ki bi bil v stanu in zmožen dostojno opravljati deželno glavarstvo. Oba pa upata nujno, da se ta čas trpljenja bliža svojemu koncu. To tudi jaz verjamem; morda bo še prej konec, kakor bo gospe deželni glavarici všeč. Seveda se lahko zgodi, da za premembo namesto navzgor, zleti enkrat navzdol.

Tako Kamila Theimerjeva z Dunaja, oziroma njeni klerikalni informatorji iz Ljubljane. Dr. Šusteršič, ki mu je »Slovenec« ovijal bo-zanostveno zarjo okrog glave in ga poveljeval s sejmarsko osebno reklamo, je opisan kot navaden štreber, ki pri zasledovanju svojih osebnih ciljev ni preveč izbiren in ki ne zametava niti najnižkotnejših manevrov svoji ljubi osebici v prid. Da se nihiče v klerikalni stranki ni upal postaviti po robu taki nečedni zlorabi političnega zaupanja, dasi so potihoma vsi vprek godrnjali, kaže kakšne šlevaste marionete figurirajo kot »voditelji katoliškega slovenskega ljudstva!«

— **Zagorje ob Savi.** Nekaj časa sem si je najel liberalni zagorski dopisnik »Dan«, ker mu menda »Narod« ne zaupa več. Na čenčarije o praznovanju prvega maja in o konsumnem društvu mu seveda nismo odgovarjali in tudi ne bomo, ker pač upamo, da javnost tako pozna kvaliteto zagorskega dopisnika. Zagorski sodrug ga poznamo prav dobro. Zato mu pa tudi ne zamerimo če čenča, ker pijani ljudje, kakršen je dopisnik iz Toplice pri Zagorju, še pač niso nikoli kaj pametnega povedali, še manj pa napisali. V štev. 495, od 13. t. m. pa je prinesel popolnoma zlagano notico z naslovom »Napad na Sokole v Zagorju ob Savi«, v kateri pripoveduje, da so socialno demokratični premogarji sirovo napadli Sokole. Nam sicer ni znano, kateri pijanci da so bili na kolodvoru v nedeljo dne 11. t. m., ker se ne brigamo ne za pijane Sokole in ne za druge pijance. Gotovo pa je, da so bili vsi skupaj pijani, napadeni in napadali. Takoj, ko je prinesel »Dan« infamno zlagano notico, smo se informirali pri železničarjih in prepričali smo se, da je dopisnik pisal neresnico; Najgrša nesramnost je, da obrekuje vse socialne demokrate v Zagorju, ki pač niso odgovorni za dejanja posameznikov, če bi bili tudi njih pristaši. Od napadalcev pa ni bil niti eden pristaš socialno demokratične stranke in zato zavračamo sirovi in nesramni napad z vsjo odločnostjo.

— **Požar v Zagorju ob Savi.** V torek zvečer okolo 10. je izbruhnil ogenj pri posestniku Feliksu Moderju na Toplici in sicer v hlevu. Kako je ogenj nastal, še doslej ni dognano, širijo se različne govorice, da je bil ogenj vedoma podneten. Kolikor se je do sedaj dognalo, je skoraj 1800 K škode. Sreča je bila, da ni bilo vetra, kajti v bližini je več hiš, katere so bile v nevarnosti. Pri gašenju se je lahko ponesrečil trgovec Mihelčič. Na lice mesta došla požarna bramba je takoj vse potrebno ukrenila, da se je ogenj omejil.

— **Kaj bo z blejskim gradom?** Z ozirom na vest »Freimdenblatta«, da bodo blejski grad res podrli in zgradili namesto njega moderen hotel, poročajo z Bleda, da je popolnoma neosnovana in da namerava Muhrova družba postaviti svoj hotel za dva milijona kron sredi parka in ne vrh skale.

— **Tržne vesti.** Včeraj dopoldne je tržno nadzorstvo na trgu preiskalo mleko 50 strankam s posebnim ozirom na zasirjenost. V dveh slučajih je bilo mleko dvomljive kakovosti, šest litrov so ga morali pa zlitii proč, ker je bilo nasirjeno. Da se mleko zasiri, so gospodinje večinoma same krive. Zasiri se, ako je posoda nesnažna, ako pomešajo namoženo gorko mleko z mrzlim, ali pa, če je v posodi takoj neshlajeno zamaše. Nadalje je tržno nadzorstvo preiskalo 1914 jajc, med katerimi je bilo le eno pokvarjeno. Danes so se tudi premestile branjevkve, ki so bile za silo na Francovem nabrežju, na Pogačarjev trg, ker so začeli tam kopati kanal.

— **Na cesti se je zgrudil.** V Kolodvorski ulici se je zgrudil na tla 73letni krojaški mojster Anton Demšar iz Škofje Loke ter obležal nezavesten. Prepeljali so ga z rešilnim vozom v deželno bolnišnico.

— **Kinematograf »Ideal«.** Senzacionalna detektivska zgodba »Zigomar«, kralj razbojnikov, se bo predvajala kot III. del od sobote do ponedeljka v kinematografu »Ideal«. Danes zadnji dan umetniške drame »Sarah Bernhard«. Mnogo smeha zbujajo sijajna veseliga v dveh delih »Dama uradnica«. V petek krasen spored.

Stajersko.

— **Dramatično društvo v Mariboru.** V nedeljo 18. t. m. in v torek 20. t. m. gostujejo na našem odru člani ljubljanskega deželnega gledališča. Uprizori se v nedeljo 10. t. m. vele-zabavna vesela igra: »Sladkosti rodbinskega življenja.« V torek 20. t. m. pa zanimiva dram-ska novost »Nepoštenje«. Začetek predstave je obakrat točno ob 8. zvečer. Blagajna se odpre ob 7. zvečer. Predprodaja vstopnic pri gospodu Vilko Weixel, Zgor. Gosposka ulica. Obenem opozarjamo na IV. redni občni zbor, ki se vrši v petek 23. t. m. ob 8. zvečer v kmetski sobi »Narodnega doma« in na diletantski zabavni večer z jako zanimivim sporedom v soboto dne 31. t. m. v veliki dvorani. Vabila se bodo raz-delila pri predstavah. Odbor.

— **Uboj.** Avgust Šavnik, Fr. Lapuh in Andrej Ban v Brežicah so iz zasede napadli brata Jožefa in Ivana Pečnik ter Jožefa na glavi tako ranili s kopačo, da je kmalu umrl. Šavnika in Lapuha so zaprli, Ban je pa pobegnil na Hrvaško.

— **Vol ga je umoril.** Pri Sv. Volbenku v Slov. Goricah je Frasov vol tako sunil dolgoletnega domačega hlapca Franca Rajšpa, da je vsled poškodb umrl.

Korosko.

— **Razmere v rudniku v Lešah.** Že pretečeni teden smo poročali, da išče ravnateljstvo rudnika v Lešah in Prevalju rudarje s tem, da jim obljubuje visok zaslužek. Ravnateljstvo za svoj lov na rudarje tudi prav nič ne varčuje z denarjem, ker ve, da bo ta denar že dobilo zopet od rudarjev. Razpošilja na vse strani nabiravce, ki vabijo delavce z lepimi obljubami kakor, visoke meзде, brezplačna, lepa stanovanja in kar je še takih stvari, ki vlečejo. Če jih enkrat dobe, potem jih ravnateljstvo ne spusti več iz krempljev, ker so rudarji brez sredstev in beda jih sili, da vztrajajo pri izkoriščevalnem podjetju. Prav žalostno je pa to, da se dobe celo rudarji, ki opravljajo ta nesramni posel za grofovskega izkoriščevalca. 17. aprila je odšel rudar Andreas nabirat žrtve za leški rudnik in res je ujel 20 rudarjev. Ti so prišli v Leše, a ko so spoznali, da so bile vse lepe obljube le prazne besede, je 17 od njih zopet odšlo. Vsi rudarji, h katerim prihajajo plačani nabiravci teškega rudnika, naj se ne dajo preslepiti, ker razmere v leškem rudniku so tako slabe kakor ne izlepa kje. Tujim delavcem obljubujejo lepa, brezplačna stanovanja v Lešah, a vse polno rudarjev mora stanovati v Prevalju, ker v Lešah ni stanovanj. Obratni vodja Stanek naj najprej poviša meзде delavcem, ki so že v Lešah in naj poskrbi, da bo ravnanje z rudarji vsaj človeško, potem se delavci gotovo ne bodo izseljevali. Dokler pa bodo služili rudarji po 2 K 50 vinarjev na dan, tako dolgo bo tudi pomanjkanje rudarjev. Poleg tega pa še priganjajo rudarje neusmiljeno kakor staroveški valpti tlačane.

— **Smrtna nezgoda na delu.** V tovarni za oglik v Limercah je padel pri popraviljanju kotlov 19letni ključavničar Avgust Tanzer iz 6 metrov visokega odra in je obležal na mestu mrtev.

— **Umor v Beljaku.** V vili Palese na Bismarkovi cesti v Beljaku se je izvršil v nedeljo zagoneten umor. Ko so hoteli delavci govoriti z gospodinjo in lastnico vile, 36-letno gđ. Julijo Palese, ki je šele predlanskim vilo zgradila in biva v nji še le nekaj dni, so našli kuhinjska vrata zaklenjena, skozi ključavnico pa so videli, da leži njihova gospodinja mrtva na tleh. Obvestili so policio, ki je vložila vrata in vdrila v kuhinjo. V kuhinji so našli na tleh v krvi Palese mrtvo. Imela je prestreljen vrat, kroglja je predrla vrat in levo ključnico in obtičala za kožo. Prišla je preiskovalna komisija in ko je pregledovala ustreljeno gospodinjico Palese, stopil je v sobo njen svak mizarski mojster Urban, ki se je jako čudno obnašal. S svojimi odgovori je postal tako sumljiv, da je bil aretiran. Pri hišni preiskavi v njegovem stanovanju so našli revolver, s katerim je bila gđna. Palese ustreljena. Urban je nato ves potrj priznal, da je on morilec. Prišel je k svakinji, ki je pričakovala 10.000 kron, prosil, naj poravnava neke njegove zapadle menice, ker pa tega ni hotela storiti, jo je v razburjenosti ustrelil. Urban je oče štirih otrok.

Goriško.

— **Volilni imeniki za deželnozbornske volitve** bodo razporeženi v županijskih uradnih pisarnah 19. maja do 1. junija. Vse sodruge volilce obzarjamo, da se takoj prepričajo, če so vpisani v volilne imenike in naj pravočasno reklamirajo vpis, če niso vpisani; če so podatki ne-pačni, naj takoj zahtevajo popravek.

— **Nabrežinski železničarji,** ki so člani »Vzajemnosti« in oni, ki bi pristopili, naj se zglašajo za vplačevanje prispevkov pri sodrugu Hladniku.

— **Polževa pošta.** Sodruga Ivana Šušteršiča iz Prečnika je povabil pisмено sodrug dr. Tuma na deželno konferenco. Pismo je bilo oddano v Gorici 4. maja, bilo je pa dostavljeno 11. maja, torej je romalo iz Gorice 8 dni. Ker se je vršila konferenca 10. maja, je dobil sodrug Šušteršič prekasno vabilo v roke. Pešec hodil iz Prečnika v Gorico 8 ur, pismo rabi pa 8 dni.

— **Primorskega »Jamskega društva«** začasni odbor v Nabrežini sklicuje svoj prvi občni zbor na nedeljo 18. t. m. ob pol treh popoldne v gostilno g. Nemca, Dnevni red: 1. poročilo o delovanju odbora; 2. volitev vodstva; 3. vpisovanje članov; 4. slučajnosti. Vabi se vse prijatelje prirode k pristopu in na udeležbo ob-nega zbora.

Istra.

— **Javen shod v Pulju.** V nedeljo 11. t. m. se je vršil v Pulju javen shod in je bil proklamiran za kandidata za III. istrski deželnozbornski okraj sodrug Lirussi. Na shodu so poročali sodrug Milost, Lirussi in Todeschini. Sodrugi Milost je poudarjal, da morajo hrvatski in slovenski delavci glasovati solidarno v nedeljo dne 18. maja za sodruga Lirussija. Istrski deželni zbor — kakor večina deželnih zborov v Avstriji — ne dela in funkcionira vsled narodnogonje. Edini mandat v Istri, v katerem odločuje ljudska volja, je puljski mandat. Tudi ta mandat hočejo italijanski nacionalci uropati delavcem. Dolžnost delavcev je, da ta mandat osvoje, ker zahteva to čast vsega Pulja, kjer so upravitelji nacionalne stranke kradi običinsko imetje ter končali pred porotniki. Treba je, da puljsko delavstvo pri teh volitvah izrazi svojo neomajno voljo po narodni avtonomiji in po narodnih zborih in proti današnjim deželni zborom, kjer se kuha in vzpodbuja narodno sovraštvo. Italijanski nacionalci so postavili svojega kandidata, slovenski in hrvatski pa ne. To nam priča, da so istrski hrv. narodnjaki pametnejši od tržaških narodnjakov — ker je tudi z narodnega stališča najbolje, če zmaga socialni demokrat. Ko so govorili o kandidatu sodrug Lirussij in sodrug Todeschini, se je kandidatura sprejela soglasno in v velikim navdušenjem. Nato so se zborovalci razšli. Dolžnost vseh slovenskih in hrvatskih volilcev v Pulju je, da v nedeljo dne 18. t. m. glasujejo za sodruga Lirussija.

Nova napetost na Balkanu.

Včeraj je general Bečir izročil admiralu Burneyu Skader, Napetost med Srbijo in Bolgarsko se je zadnje ure silno povečala, v obeh deželah govore o vojni. Ogrska je anektirala turški donavski otok Ada Kalé. Avstrija še ne misli demobilizirati.

SKADER V ROKAH VELESIL.

Cetinje, 15. Včeraj se je usoda Skadra vnovič izpremenila. Po pogodbi med črnogorsko vlado in admiralom Burneyem so črnogorske oblasti izročile Skader velesilam. Predaja se je izvršila točno po dogovorjenem sporedu. General Bečir je zastopal črnogorsko vlado in v njenem imenu pozdravil admiral Burneya ter mu izročil mesto v upravo in varstvo. Skader ostane sedaj v rokah velesil, dokler ne bo konstituirana avtonomna Albanija, kateri ima pristati.

Predaja.

Skader, 15. Včeraj popoldne je stopila najprej častna straža, za katero so dale ladje vsake države po 4 može z zastavo, na suho. Potem se je izkrcal admiral Burney s častniki vseh pri blokadi udeleženi držav. Častna straža jih je vojaško pozdravila. Nato so se izkrcali oddelki, ki so imeli zasesti Skader. Skupna četa je bila sestavljena iz 300 Angležev, 200 Francozov, 200 Italijanov, 200 Avstrijev in 100 Nemcev. Na ta način sta trovezja in vzajemna trojica enakomerni zastopani, vsaka po 500 mož. Na pristanišču je pozdravil mednarodne čete major Martinović v imenu črnogorske vojske. Z admiralom Burneyem na čelu je četa odkorakala v Skader. Na mostu čez Bojano je stala črnogorska počastna stotnija in je izkazala četam počast. General Bečir je s svojim štabom pričakoval admiral Burneya v sprejemni dvorani poveljniške palače. Ko je Burney prišel s svojim spremstvom, je izpregovoril general Bečir v francoskem jeziku:

»Sledeč usodi svojega predhodnika, junaškega branitelja Skadra Esad paše, ki je hotel držati mesto do zadnjega trenutka, polagam oblast nad Skadrom v Vaše roke. S tem izpolnjujem voljo in željo vrhovnega vojnega gospodarja Črne gore, prepustivši vam to nam drago mesto, s katerim smo spojeni po zgodovini svoje vojske. Toda medtem ko se je Esad paša vdal silni orožja, se umikam jaz besedi združenih velesil, izročajoč mesto zastopnikom armad velesil imam v tem žalostnem trenutku edino željo, da ne bi nikdar nihče oskrnil grobov naših številnih junakov, ki so padli perš tem mestom.« Admiral Burney je odgovoril s kratkimi ljubeznivimi besedami. Nato se je izvršila izmenjava posadke. Čr-

nogorska garnizija je odkorakala, medtem ko so ji mednarodne čete izkazale vojaško počast, straža se je izmenjala in mednarodni oddelki je zasedel mesto.

Bečir o zavzetju Skadra.

Skader, 15. Pred odhodom iz trdnjave je dejal general Bečir žurnalistom, ki so ga intervjuvali, da so bile govorice o dogovorjeni igri med Esadom in Črnogorci enostavno izmišljene, kar je razvidno že iz dejstva, da so imeli Črnogorci pri obleganju in naskokih 1200 mrtvih in ranjenih. Esad paša je poslal šele zadnjo uro parlamenterja, ki je ponudil kapitulacijo. Predsnočnjem je skušala večja četa Maljsorov udreti v Skader. Prišlo je do kratkega boja in Maljsori so pobegnili.

ALBANIJA.

Odhod turških čet.

Drač, 14. Turške čete, ki so še v Albaniji pod poveljstvom Džavid paše, se bodo vkravale v Draču in Lješju. Vsak drugi dan bo po ena transportna ladja v vsaki tel dveh luk odpeljala po en oddelek vojaštva s konji, topovi, in vojniim materialom. Prva dva oddelka odideta jutri. V Lješju se vkrca 1500 mož, 12 topov in 500 konj, v Draču pa vsega skupaj 3000 mož, 15 gorskih topov in 1500 konj. Do konca maja ima biti odhod končan. Vojaki ne bodo prepeljani v Carigrad, ampak v Smirno in druge luke Male Azije.

Džavid paša gre v Carigrad.

Drač, 14. Šef generalnega štaba Džavidove armade se je včeraj z drugimi častniki vrnil v Fjeri. Zvečer so se vsi skupaj odpeljali proti Carigradu.

Turčija in Albanija.

Carigrad, 14. »Tasvir in Efkar« piše: Sklep Visoke Porte, da se odpokličejo ostanki turške zapadne armade iz Albanije, je razpršil vsak dvom o vedenju Porte in pretiral zadnjo vez med Turčijo in Albanijo. Tisti trenutek, ko bo vkrčan zadnji turški vojak v Albaniji, se ne bo ta dežela za Turčijo na noben način razlikovala od Grške. Črne gore ali pa od Honduras.

Turčija ne mara suverenosti.

Carigrad, 15. V uradnih krogih izjavljajo, da bi bila Albanija, če bi imela ostati pod tur-

ško suverenostjo, pravi danajski dar za otomansko državo. Turčija je imela od Albance vedno več skrbi in nadloge, kakor pa koristi, in prepušča to deželo brez obžalovanja tistemu, kdor jo bo hotel imeti, in nikomur ne bo zavijala, če bo imel z njo več veselja, nego ga je užila Turčija. Mislijo pa, da bo Albanija še dolgo gnezdno zarot, domačih bojov in vsakovrstnih sitosti, za katere bi bila odgovorna Turčija, če bi bila tako kratkovidna, da bi sprejela prazni naslov suverenosti, ki nima nobene vsebine. Če bi bili Srbi vprašali Turčijo, če naj zasedejo Albanijo in se bojujejo zanjo, ali pa naj ji sami prepuste avtonomijo, bi jim bili Turki prijateljsko svetovali, naj jo pustijo, da dela kar hoče. Dokler je bila dežela turška, so obrekovali Turke, čeprav so storili za Albance več kakor za vsak drug narod v otomanski državi. Komaj so Srbi zasedli deželo, so jih razupili po svetu, da koljejo Albance kakor piščance. Take izkušnje dobi lahko še kdo drugi v novi državi. Ako bi bila Turčija izpolnila le en del bolgarskih in srbskih želja tako, kakor je izpolnjevala albanske, bi se bila morda še preprečila vojna, v kateri so igrali Albanci najnedostojnejšo vlogo. Turkom niso pomagali, Balkancem pa so delali škodo. Turčija je posledje pretežno azijska država in ima dovolj skrbi, da uredi svoje domače razmere. Od vsega ozemlja, ki ga je izgubila, ji je najmanj žal za Albanijo, in ob svojih novih nalogah bi bilo nespametno, če bi se morala ukvarjati z deželo, ki leži zanjo zdaj na drugem koncu sveta. Predlog, da bi ostala Turčija suverena nad Albanijo, je bil morda prijazen zamišljen, ali uspeh ne bi bil prijazen.

ZAVEZNIKI MED SEBOJ.

Srbi in Bolgari.

Belgrad, 14. V uradnih krogih izjavljajo, da je povsem napačno mnenje, ki se razširja, češ da je Srbija v sporu zaradi srbsko-bolgarske meje sprejela bolgarsko stališče in da se je celo podvržla razsodišču. V sedanjem trenutku ne gre toliko za razsodišče, ki se lahko pridruži poznejšemu času, kolikor za revizijo pogodbe, ki se mora odločno zahtevati z ozirom na izpremebe, ki so nastale med vojno in po njej.

Bolgarske priprave.

Solun, 14. Bolgari pošiljajo še vedno svoje čete v one kraje, ki jih zahtevajo od Srbov. V ta namen so porabili tudi čete, ki so odpoklicane izpred Čataldže.

Pretirane vesti.

Belgrad, 14. Četudi je srbsko - bolgarski spor zaradi razdelitve osvojenega ozemlja resen, so vendar skrajno pretirane vesti, ki trdijo, da je krvav konflikt med Srbijo in Bolgarsko neizogiben. Spor je nastal zaradi tega, ker so se razmere tekom vojne nepričakovano razvile. Medtem ko je Bolgarska dosegla vse, kar je mogla pričakovati, so Srbiji višje sile zabranile izrabiti svoje uspehe. Po svojih zmagah bi bila imela Srbija s Črno goro in Grško pravico do vsega albanskega ozemlja. To ji je vzel sklep veselil. Tudi skromna, a za gospodarsko življenje zelo važna zahteva hodnika do morja je ostala neizpolnjena. Nasprotno pa je Bolgarska razširila svoje meje do skrajne možnosti, pri čemer ji je Srbija pomagala v najizdatnejši meri. Položaj je bistveno drugačen, nego je bil ob začetku vojne. To bo morala po treznem preudarku priznati tudi Bolgarska; zatorej so srbske zahteve opraviljene. To pa nikakor ni razlog, da bi zaradi tega moralo priti do vojne med Srbijo in Bolgarsko. V Belgradu mislijo, da se spor niti ne bi bil tako postril, če ne bi bilo v Sofiji tujih vplivov, ki so od nekdanj ovirali bolgarsko-srbski sporazum.

Rusko mnenje.

Peterburg, 15. Bolgarsko-srbski spori povzročajo tukaj resne skrbi, četudi ni verjeti, da bi se razvili do vojne. Bati pa se je, da bo rešitev na eni ali na drugi strani povzročila nezadovoljnost, ki lahko še dolgo vpliva na razmerje med obema državama. Rusija je bila pripravljena posredovati; če pa ne uživa v Belgradu in Sofiji potrebnega zaupanja, je ta naloga zelo otežkočena. Kljub temu bo storila vse, kar je v njeni moči, da se ohrani na Balkanu mir, katerega sta obe državi nujno potrebni.

Francoski nazor.

Pariz, 15. Vesti o perečem sporu med Srbijo in Bolgarsko so napravile tukaj jako mučen vtisk. Francoski merodajni krogi stoji na stališču, da ne sme balkanska - turški vojni na noben način slediti nova vojna na Balkanu, ker bi bil tedaj s težkim trudom doseženi evropski mir zopet ogrožen. Srbi in Bolgari uživajo tukaj enake simpatije, in ker ne morejo biti v svojem sporu objektivni, bi storili najbolje, da apelirajo na razsodbo ali pa na posredovanje vzajemne trojice, ki bi nedvomno nepristransko nastopila in brez predsodkov upoštevala, kar gre v prilog enemu in drugemu stališču. Ako Srbija in Bolgarska ne storita tega koraka, naj bi jima vzajemna trojica sama predlagala tako posredovanje. Obe državi pa bi prav storili, če bi rešili svoj spor, preden zaključijo finančna komisija svoje delo.

Resen sklep srbske vlade.

Belgrad, 15. Ministrski svet, ki je imel pet ur do poznega noč sejo, je sklenil, da ne odstopi Srbija Bolgarski ničesar od ozemlja, ki ga je zasedla. Na ta sklep je vplival zlasti general Putnik, ki je podal zelo obširno poročilo o položaju srbske in bolgarske vojske v tem zmislu, da je srbska vojska v najboljšem stanju, bolgarska armada pa nesposobna za vojno. Srbska vlada je že naznanila svoj sklep bolgarskemu poslaniku v Belgradu in ga utemeljila s tem, da je Bolgarska osvojila veliko večje ozemlje nego je bilo določeno v srbsko-bolgarski pogodbi. V Belgradu govore, da Bolgarska ne more pričeti vojne, češ da nima živeža za armado.

Razburjenost na Bolgarskem.

Sofija, 15. Zaradi srbskega stališča je razburjenost silno narasla. Nekateri časopisi za-

htevajo od vlade, naj izda vojski nemudoma ukaz, da odkoraka proti Srbiji. O skrajnih ministrskega sveta vlada molk.

MIROVNO VPRAŠANJE.

Konferenca poslanikov.

London, 14. Med tem, ko bo delala mednarodna finančna komisija v Parizu, bo zborovala konferenca poslanikov v Londonu in bo vzela sklepe finančne komisije na znanje. Tako upajo, da ne bo treba posebnega kongresa veslesil, čigar aparat povzroča velike težave.

Mirovna konferenca.

London, 14. Konferenca mirovni pooblaščenec bo imela svojo prvo sejo najbrže v soboto. Nikakor ni izključeno, da nastanejo že na prvi seji težave zaradi natančne meje med Bolgarsko in Turčijo. Bolgari žele, da bi jim pripadle vse reke, ki se izlivajo v Marico in Ergeno, čemur pa ugovarja Turčija. O Albaniji, Egejskih otokih in vojni odškodnini se bo šele pozneje razpravljalo.

Finančna komisija.

Pariz, 14. Mednarodna finančna komisija, ki so jo bili že enkrat odgodili do jutri, se odpravi najbrže šele proti koncu meseca. Pooblaščenec vzajemne trojice baje pripravljajo dokaze, da ima Turčija dovolj virov, da lahko plača vojno odškodnino, kakor jo zahtevajo zavezniki.

Mirovna pogodba.

Pariz, 14. Mirovna pogodba, ki se predloži turškim in balkanskim pooblaščenecem, se ima dopolniti z dvema dodatnima točkama, in sicer:

1. Pravica Srbije do proste luke ob Jadranskem morju in zgradba mednarodne železnice.
2. Podrobnosti glede na mejo Enos-Midija med Turčijo in Bolgarsko.

ARMENSKO VPRAŠANJE.

Carigrad, 14. Armensko vprašanje prihaja v prvo vrsto problemov, s katerimi se mora baviti nova Turčija. Spomenica, ki jo je izročila deputacija pod vodstvom patriarha Arharunija (o kateri smo že poročali) velikemu vezirju, slika položaj v vilajetih Adana, Van, Bitlis in Djarbekir v najtemnejših barvah. Armenci se boje najhujšega in pravijo, da kažejo razna znamenja, da se pripravljajo klanje Armencev, ki bi lahko preseglo vse dosedanje masake. Mohamedanci baje dolže kristjane, da so krivi vojne nesreče Turčije in žugajo, da bodo poklali vse Armence do zadnjega. Četudi je veliki vezir obljubil, da bo vlada storila vse, kar je v njeni moči, da se obvaruje mir, je deputacija vendar odšla nezadovoljna. Patriarh Arharuni je baje izjavil, da od turške vlade ni pričakovati zadostnega varstva in da bodo morali Armenci apelirati na Evropo. V nekem razgovoru je dejal veliki vezir Mahmud Ševket, da so duhovno gotovo razdraženi in vlada se trudi, da jih pomiri, pa išče primerna sredstva v ta namen. Armenci pa niso edini cilj napadov. Vse trpi zaradi razbojniških čet, ki strašijo po deželi. To je staro zlo, ki je podedovano že iz starih časov. Vlada ima trden namen, da ga izpuli s koreninami, ali to se ne more zgoditi v enem dnevu.

REZERVISTI OSTANEJO NA MEJAH!

Dunaj, 15. Vkljub temu, da ni daleč naokolo nobene vojne nevarnosti več, ne bo avstrijska vlada še odpoklicala rezervistov. Skupna ministrska konferenca, ki je bila včeraj, je sklenila, da se dovoli le posameznim rezervistom v pravnih slučajih, kratek dopust. Avstrija bo razorožila šele tedaj, kadar bodo tudi balkanske države zmanjšale stanje svojih armad na število, kakršno imajo v miru in kadar bo sklenjen mir in hudo rešeni vsi spori med zavezniki zlasti med Srbijo in Bolgarsko (kaj neki briga nas spor med Srbi in Bolgari) in kadar bodo urejena gospodarska vprašanja med monarhijo in balkanskimi državami in med monarhijo in Turčijo. (Gospodarska vprašanja so menda stvar parlamenta, ne pa militarizma). In tudi potem, ko bo demobilizacija že izvršena, hoče vojna uprava pomnožiti čete na severovzhodni in južnovzhodni fronti. Na južnovzhodni fronti so bile tudi v normalnih časih (kdaj so pri nas normalni časi?) pomnožene čete in sedaj hočejo pomnožiti tamošnje čete na ta način, da bodo vpoklicali rezerviste k orožnim vajam. (Obeta se nam torej trajno vojno stanje in trajna vojna nevarnost.)

POSLANSKA ZBORNICA.

Maša ali velika finančna reforma?

Dunaj, 15. Današnji konferenci zborničnega starešinstva namerava vlada predlagati, da vzame zbornica v pretres tudi tiste finančne predloge, ki niso obsežene v t. zv. »malem finančnem načrtu, v prvi vrsti davke na dedščine in na vžigala. Vlada bo predlagala, da se prvo čitanje teh predlogov postavi na dnevni red in da se čim prej odkážejo finančnemu odseku. Parlamentarno zasedanje bo trajalo kvečjemu do začetka julija in vlada želi, da se zbornica že sedaj loti finančnih predlog in pripravi njih rešitev na jesenskem zasedanju.

Stürgkhovo »poročilo« o mednarodnem položaju poslanci nimajo besede!

Dunaj, 15. Ministrski predsednik grof Stürgkh je napovedal zborničnemu predsedniku dr. Sylvestru »poročilo« o mednarodnem položaju za današnje sejo. Ministrski predsednik je dejal, da razprave o mednarodnem položaju ne smatra za »umestno« in se je pri tem skliceval tudi na poslovnik, češ, da je debata mogoča pač o vladnih »izjavah« ne pa o vladnih »poročilih«. (Naloga zbornice je, da ministrskemu predsedniku izbije iz glave tako za lase privlečeno tolmačenje poslovnika in da si vsaj

post festum zagotovi besedo o mednarodni krizici!)

Seja socialno demokratičnega kluba.

Dunaj, 15. Pred zbornično sejo bo zboroval klub nemških socialno demokratičnih poslancev. Klubovo načelstvo predlaga, da vloži socialno demokratična frakcija sledeče interpelacije:

1. Za takojšen odpust vseh rezervistov in nadomestnih rezervistov.

2. Za amnestijo vseh onih rezervistov in nadomestnih rezervistov, ki so se vsled izrednega aktivnega službovanja razburjeni in obupani pregrešili in ki so zapadli drakonskim obsodbam vojaških sodišč.

3. Za takojšnje odpravo izjemnega stanja v Bosni in Hercegovini in za restitucijo razpuščenih delavskih društev v anektiranih deželah.

4. O trgovinskih pogajanjih z balkanskimi državami, zlasti o uvozu živine in mesa.

Socialni demokratje nameravajo predlagati razpravo o vnanji politiki, bodisi v obliki debate o izjavi ministrskega predsednika, bodisi ob priliki prvega čitanja proračunskega proročja.

SRBSKO - AVSTRIJSKI KONFLIKT.

Budimpešta, 14. Pred kratkim so časopisi poročali, da je na avstrijskih oziroma ogrskih tleh stojiča straža brez povoda streljala na neki srbski parnik ter ubila nekega trgovskega pomočnika, zaradi česar se je srbska vlada pri-tožila. O tem dogodku javljajo zdaj z ogrske uradne strani: V soboto okrog 10. dopoldne je vojak patrolje 26. lovskega bataljona v Semendriji opazil, da se približuje parnik »Belgrad« ogrski obali, ter da nekateri vojaki in civilisti na njem očitno zasmehujejo našo stražo, da ji kažejo gotove dele telesa nage, in da jo psujejo. Straža je nato oddala strel, ki kaže, da je zadel, ker se je neka civilna oseba na parniku zgrudila. Kapitan Frank Deak od ogrske rečne in pomorske parobrodne družbe javlja z dne 11. t. m., da sta bila po njegovih informacijah iz Belgrada dva civilista zadeta. Prvi je bil baje kapitan ladje, drugi pa trgovski potnik.

BERCHTOLDOVE URE SO ŠTETE.

Berlin, 15. Berlinsko časopisje objavlja vesti, da namerava grof Berchtold v najkrajšem času odstopiti. »Berliner Tageblatt« brzojavljajo z Dunaja, da se minister umakne najbrže jeseni po sklicanju delegacij.

BOLNIŠKA BLAGAJNA DUNAJSKIH IZVOŠČKOV V SOCIALNO DEMOKRATIČNIH ROKAH.

Krščansko socialne volilne sleparije.

Dunaj, 14. Pri današnji volitvi v bolniško blagajno izvoščkov so socialni demokratje odkrili lokal, v katerem so krščanski socialci kar na debelo delili ponarejene legitimacije. Socialni demokratje so konfiscirali 438 takih legitimacij, ki jih je vzel poslanec sodr. Forstner s seboj; sodr. Forstner je napravil tudi ovadbo na državno pravdnništvo. Volitev je končala s porazom krščansko socialne klike, ki je doslej gospodarila v blagajni: socialni demokratje so dobili 234 glasov, krščanski socialci 130.

JAGOW NA DUNAJU.

Dunaj, 14. Zjutraj se je pripeljal nemški državni tajnik Jagow na Dunaj. Dopoldne je obiskal ministra za zunanje zadeve grofa Berchtolda. Ob 2. popoldne ga je sprejel cesar na avdijci v Schönbrunn. Za jutri je povabljen k cesarju na obed. Politične važnosti ne pripisujejo temu posetu. Jagow se je prišel predstaviti kot novi vodja nemškega zunanjega urada.

OGRSKA ANEKTIRA DONAVSKI OTOK.

Dunaj, 15. Iz Oršove poročajo, da je veliki župan dr. Zoltan Medve v imenu ogrske vlade v pondeljek anektiral turški otok Ada-Kalé. Veliki župan Medve je prišel s podžupanom Issekutzem, s policijskim načelnikom Podrackyjem, z žandarjskim oficijem in s štirimi žandarji v vladno hišo na otoku. Turški guverner Šerif Edin beg jih je sprejel. Na njegovo začudenje je potegnil Medve naredbo ogrske vlade, ki mu nalaga, da anektira otok in ga vzame v posest, iz žepa, ter jo je prečital v madjarskem jeziku. Nato je izjavil, da pripaja otok veliki županiji Krasso Szereny in pravil, da bo skušal prebivalcem otoka omogočiti, da postanejo polnopravni ogrski državljani. Potem so ogrski funkcionarji podpisali protokol in zahtevali podpis tudi od turškega guvernerja. Ta je odklonil zahtevo in izjavil, da se mora omejiti na protest, ker nima nobenih instrukcij od svoje vlade. Guverner Šerif Edin beg je zapustil otok; najbrže je odpotoval v Carigrad. Porta bo pred aneksijo energično protestirala. Ogrska vlada je poslala 150 žandarjev na otok.

OGRSKE REČI.

Lukasev proces se odgodi!

Budimpešta, 14. Lukacs se brani procesa z Desyjem, v katerem bi se moral po sklepu druge instance dovoliti dokaz resnice za Desyjeve obdolžitve, na vse kriplje. Ker čuti, da je njegov ugled brezpogojno izgubljen, ako sme Desy dokazati, kar je trdil, si izmišlja sedaj nove intrige. Zakaj dokaz resnice se mora posrečiti, ker je stvar z denarjem za volilni sklad vladne stranke popolnoma resnična. Kot glavna priča v obnovljenem procesu je bil povabljen generalni ravnatelj bančne in trgovske družbe Pavel Elek. Nenadoma pa je mož zbolel, in sodišče je dobilo njegovo naznanilo, da zaradi boleznih ne bo mogel priti na razpravo. Nato je ukazalo sodišče, da ga ima zaslišati preiskovalni sodnik v navzočnosti Desyjevega zgovornika. Toda namesto Eleka je zopet prišlo pismo, da se je njegovo zdravstveno stanje poslabšalo in da je moral nemudoma odpotovati v sanatorij v Badenu. Zdej pa je izginila tudi druga priča. Ravnatelj pomožnih uradov v finančnem ministrstvu Josip Paduch je imel izprijeti, da je prevzel 4,800,000 kron od bančne in trgovske družbe ter jih izročil blagajni.

»stranke narodnega dela«. Zdej je dobil Paduch poimni list v inozemstvu, ker mora baje ravno zdaj nastopiti neko — študijsko potovanje. Vkljub vsemu temu je dokaz resnice še vedno mogoč. Proti Paduchu je svojčas nastal sum, da ni izročil cele svote blagajni vladne stranke. Paduch je bil ogorčen in je zahteval častno razsodišče, ki je res preiskalo zadevo in potrdilo, da je Paduch storil, kar mu je bil ukazal Lukacs. Člani onega razsodišča še niso umrli, tudi niso v sanatoriju in jim ni treba odpotovati na »študije«. Vkljub temu je slišati, da bo sodišče odgodilo proces zaradi odsotnosti važnih prič.

Zdržiitev opozicionalnih strank.

Budimpešta, 14. Pogajanje zaradi združitve opozicionalnih strank ne napreduje tako kakor so želeli predlagatelji. Kakor je videti, še niso premagane težave zaradi programa. Košut in Apponyi bi mu rada pritiskala pečat svoje nazadnjaške politike, čemur se pa upira Justh, ki predobro pozna Košuta in Apponyija. Justh je dejal o vsej akciji: »Ako se doseže skupen program, se bom najbolj veselil, da so vsi člani vseh neodvisnijskih strank združeni v eni stranki. Če pa se ne more sestaviti skupen program in če se ne doseže sporazum o taktiki, je ideja združitve neizvršljiva.« Na zadnji konferenci Justhove stranke ni bilo opaziti posebnega navdušenja za združitve, ker Justhovi ne zaupajo Košutovcem in mislijo, da hočejo sestaviti tak program, ki bi jim omogočil, da pridejo zopet do vlade. Justhovi prijatelji so bili zelo ozlovoljeni, da se je razpravljalo o programu brez Justha. Temeljne točke programa imajo biti baje sledeče: 1. Nova volilna reforma, oziroma revizija volilne reforme na podlagi, ki jo je zahtevala opozicija. 2. Prava vseh kršitev ustave, ki so se zgodile od 4. junija 1912., v primerni obliki. 3. Varstvo ustavnih garancij, da se v bodoče ne morejo ponoviti nove nasilnosti, kakor jih je vršil Tisza. 4. Reforma uprave na podlagi avtonomnega načela. 5. Gospodarska samostalnost dežele.

PREMEMBA REŽIMA NA HRVAŠKEM.

Poizkus z madjaroni?

Zagreb, 15. V informiranih krogih se vzdržuje vest, da se v najkrajšem času izpremeni režim na Hrvaškem in da se je rešitev krize zavlekla le vsled mednarodne napetosti. Med Tomašičevo in Rauchovo skupino madjaronov, ki sta bili vsled osebnih razprtij razklani, se je doseglo zblizanje in budimpeštanska vlada upa (?), da združeni unionisti pri prihodnjih volitvah porazijo opozicionalne stranke.

Vloga frankovcev.

Zagreb, 15. Rešitev hrvaške krize je v tesni zvezi z dogodki na Ogrskem. Usoda Lukasevega kabineta se odloči bržčas se pred razpravo v Desyjevi pravdi in vladne posle prevzame Khuen, ki bo poizkusil svojo srečo s svojim zaupnikom dr. Tomašičem in njegovo skupino. Odcepitev frankovcev pod vodstvom dr. Horvata, ki je gotova stvar, je pripisati dr. Tomašiču, kateri misli s pomočjo frankovcev, razbiti kooperacijo pravašev in koalicionašev, pri volitvah.

VOLITEV ZAGREBSKEGA ŽUPANA.

Zagreb, 15. Vlada je za danes dopoldne sklicala občinski svet na izredno sejo, da izvoli novega župana. Klub neodvisne stranke kandidira sporazumno s pravaškim klubom dose-danega župana arhitekta Holjca, ki bo izvoljen; tudi za podžupana bo izvoljen član neodvisne stranke, ker so pravaši ponudeno podžupansko mesto odklonili.

NOVO MESTO.

Sofija, 15. Prebivalci Silistrije so sklenili, da ustanove blizu vasi Ajdimir novo mesto, ki ga bodo imenovali Dorostol. Vlada jim pojde na roko.

RUSKI PRORAČUN.

15 milijonov prebitka.

Peterburg, 14. Po rezultatih proračunske komisije znašajo redni in izredni izdatki proračuna 3.218.235.371 rubljev, redni in izredni dohodki pa 3.233.298.006 rubljev. Proračun za leto 1913 se torej zaključuje s prebitkom 15.062.635 rubljev, ki se imajo porabiti za zboljšanje državnih železnic.

JAPONSKO IN ZEDINJENE DRŽAVE.

Napetost.

London, 15. V tukajšnjih krogih so zelo vznemirjeni zaradi napetosti med ameriškimi Združenimi državami in Japonsko. Predsednik Wilson se trudi, da bi preprečil konflikt, Japonsko pa je odločeno, da ne odneha. Gre za staro vprašanje naseljevanja Japoncev v Kaliforniji.

Ameriška mornarica.

London, 15. V kratkem pride 21 ameriških bojnih ladij v Sredozemsko morje. Ta eskadra ima baje namen pokazati Evropi, da je ameriška unija še vedno med prvimi pomorskimi silami. Tukaj pa spravljajo to demonstracijo v zvezo z napetimi ameriško-japonskimi razmerami.

MEHIKANSKE HOMATIJE.

Zopet tridnevna bitka.

Novi Jork, 14. Blizu mesta Gvajmas v mehiškani državi Sonora je prišlo zadnji teden med vladnimi četami in vstaši do bitke, ki je trajala tri dni. Kakor poroča general Obregon, so imele vladne čete 500 mrtvih in 200 ranjenih. Na bojišče je odšel poseben vlak z lesom in zemeljskim oljem, da se sežgo mrličji.

Novice.

* Kdo je lastnik »narodnega bogastva v Mehiki«? Vse bogastvo Mehike cenijo na 2.500.000.000 dolarjev. Dokazano je, da od tega bogastva posedujejo ameriški kapitalisti 1.000.000.000 dolarjev; v rokah vseh Mehikan-

cev je pa le okolo 800.000.000 dolarjev. Angleži lastujejo za 321.000.000, Francozi za 143.000.000, kapitalisti drugih narodnosti pa za okolo 118.000.000 dolarjev. Največ denarja imajo ameriški kapitalisti v Mehiki utaknjene v železnicah. Samo v železnicah imajo delnic za 640.000.000 dolarjev, dočim imajo Mehikanci samo 137.000.000. V rudnikih imajo ameriški baroni 223.000.000 dolarjev, dočim imajo domačini vsega skupaj samo 7.500.000 dolarjev. Tudi ameriški kralj olja ima kontrolo v Mehiki, ter vložena 15.000.000 dolarjev kapitala. Poleg vsega tega po posejdujejo še ameriški land-lordje velikanske kose najlepše zemlje. Samo v spodnji Kaliforniji posejdujejo zemljiški magnati 4.500.000 akrov najbolj rodovitne zemlje. Kakor se razvidi, imajo ameriški kapitalisti Mehiko v svojem žepu. Kaj čuda, da se ameriškim denarnim baronom izplača, ako fabricirajo vedno nove — revolucije.

Organizirani švicarski abstinenti. Švicarsko abstinenčno tajništvo, ki izdaja vsako leto poročilo švicarskih abstinenčnih društev, poroča, da je letos v Švici 93.146 organiziranih abstinentov in odpade na štirideset prebivalcev po en abstinent. V enem letu je naraslo število abstinentov za 11.000 in švicarski abstinenti upajo, da bodo prihodnje leto preko-račili prvi stotisoč.

Alkohol, preganjalec skrbi. V veliki vojvodini Badenski imajo šest državnih zdravilišč, v katerih je bilo od leta 1904 do 1910 89 žen in 1030 moških, ki so zblazneli vsled prevelikega uživanja alkoholnih pijač. Na božjosti vsled alkohola je obolelo na vsakih 1000 delavcev po eden. Od oseb, ki so zaposlene v gostilniški obrti, jih je obolelo za to boleznijo po šest na 1000.

Skrivnostni umor. V nedeljo so našli v Berlinu na nekem stránišču v Wilmersdorfu dvoje ženskih nog, ki sta bili očitno prav pred kratkim odrezani od trupla. Nedvomno gre za umor. Policija je razpisala 1000 mark nagrade za razkritje zločina. Doslej se ne ve, kdo je umorjena ženska. Tudi za morilecem ni sledu.

Velik požar. Iz Libeka poročajo: V nedeljo je v nekem skladišču lesa v luči izbruhnil požar. Veter, ki je zelo močno pilal, je zanesel iskre v skladišče žita, ki se je tudi vnelo. Požarna bramba je bila vpricho silnega požara skoraj brez moči. Seje pozno v noči se je posrečilo pogasiti. Škoda je velikanska.

Verska blaznost. Iz Tokija poročajo: Strahotno dejanje je izvršilo deset budističnih duhovnikov v samostanu v bližini Tajhokuja, glavnega mesta japonskega otoka Formosa. Verski fanatizem teh mož, ki so že dolgo časa pretrgali vse občevanje z zunanjim svetom, se je izpremenil v versko blaznost. Zažgali so svetišče in poskakali v ogenj, zraven so na molili, da pridejo tako popolnoma očiščeni na oni svet. Zgoreli so ob živem telesu, ne da bi le zinili od groznih bolečin.

Avstrijska vojna uprava — varčuje. Avstrijska vojna uprava je pričela varčevati in sicer pri prejemkih poddesetnikov in podčastnikov. Torej na najprimernejšem mestu. Od 1. maja dobivajo poddesetniki in podčastniki, ki služijo prvo in drugo leto; poddesetniki 20 vin. na dan, desetniki 30 in četovodje 45. Poddesetniki, desetniki in četovodje, ki dobivajo doslej po 24, 36 in 48 vin. na dan, bodo dobivali tudi še vnaprej v miru te prejemke, dokler ne avanzirajo. Oni poddesetniki in podčastniki, ki služijo tretje leto in pa podčastniki, ki prostovoljno služijo dalje, bodo dobivali dosedanje neprikrajšane prejemke. Že itak nizke službene prejemke je vojna uprava še skrčila, samo da privarčuje nekaj tisočakov in da se bo takrat, ko bo prišla z novimi zahtevami, lahko sklicevala na varčevanje. Doslej so dobivali pri pehoti: 3582 četovodij 627.566 K 40 vin., 11.124 desetnikov 1.461.693 K 60 vin., 10.658 poddesetnikov 933.728 K 40 vin. na leto, skupaj torej 3.022.988 K 40 vin. Po novem redu prejemkov bo pa znašala skupna vsota službenih prejemkov 2.718.016 K. Vojna uprava bo »privarčevala« torej velikanski znesek 304.971 K 90 v. Ker je na najmanj polovica vseh desetnikov in četovodij v tretjem službenem letu ali pa služi čez čas, znaša resnični prihranek le 230.296 K na leto. Na račun moštva varčuje vojna uprava. Znesek, ki ga privarčuje, je tako malenkosten v primeri z milijoni, ki jih lahko miselno izmetava, da je Avstrijo — velesilo! — lahko sram tega stiskanja.

Socialno politični pregled.

Izpremembe in dopolnila k § 74. obrtnega reda so sankcionirana in so bila objavljena 1. maja v državnem zakoniku. Predvsem zahteva novela k § 74., da mora obrtnik skrbeti za svoje delavce tudi v obrtno zdravstvenih ozirih in izpolniti vse tozadavne zahteve. Dalje imajo odredbene oblasti izrecno pravico, da izdajajo splošne in za gotova obrtna opravila tudi posebne odloke za varstvo življenja in zdravja delavcev in za obrt, ki so zdravju škodljivi, odreja lahko periodično zdravniško preiskavo. Novela uvaja dalje tudi zdravstveni maksimalni delovnik za posamezna obrtna opravila, pri katerih je vsled predolgega delovnega časa ogroženo zdravje delavcev. Take odredbe izdaja lahko celokupno ministrstvo. Zakon stopi v veljavo s 1. avgustom 1913.

Posledice balkanske vojne v lesni industriji. Avstrijsko delavstvo je močno trpelo na posledicah balkanske vojne. O tem pričajo letna in četrtletna poročila skoraj vseh strokovnih zvez. Prav redke so stroke, ki niso občutile gospodarske krize, povzročene po krvavih dogodkih na Balkanu. Prav posebno so pa občutili posledice vojne lesni delavci. Zveza lesnih delavcev poroča o podporah brezposelnim v zadnjem četrtletju 1912. Člani zveze so dobili v četrtem četrtletju

leta 1910 35.757 K
leta 1911 24.639 K
leta 1912 51.795 K

Enako sliko, kakor so nam jo prikazala poročila drugih zvez, vidimo tudi tukaj: nekoliko boljši položaj v letu 1911 nasproti letu 1910, v letu 1912, vsled balkanske vojne, pa nezmerno poslabšanje. In da se situacija tudi v tekočem letu ni izboljšala v lesni industriji, kažejo izvajanja v glasilu lesnih deavcev »Der Holzarbeiter«: »V prvem četrtletju letošnjega leta je morala zveza lesnih delavcev — vsled balkanskih zapletov in po njej povzročene slabe konjunktore in vsled tega nastale brezposelnosti — izpolniti toliko zahtev, da najbrže, kolikor se more presoditi po dosedanjih pregledih, ne bodo pokrili v tem času vplačani prispevki izdatke za podpore brezposelnim...«

Bratovske skladnice. Po uradni statistiki rudarske oblasti za leto 1911 je bilo na vsem Avstrijskem 151 bratovskih skladnic s 134 bolniškimi in 148 provizijskimi blagajnami. Pri bolniških blagajnah je bilo zavarovanih 406.271 oseb, pri provizijskih blagajnah pa 508.352 oseb. Provizija je dobivalo leta 1911 na vsem Avstrijskem 28.231 bivših članov, 22.466 vdov, 14.507 sirot, skupaj torej 65.204 oseb. Prispevki članov bolniškimi in provizijskim blagajnam so znašali približno devet milijonov kron in podjetniki so prispevali prav toliko. Povprečni letni prispevek člana bolniške blagajne je znašal 18 K 39 vinarjev, provizijskim blagajnam pa so prispevali polno upravičeni člani povprečno 27 K 48 vinarjev, manj upravičeni člani pa po 6 K 41 vinarjev. Skupni izdatki vseh bolniških blagajn so znašali sedem in pol milijonov kron, provizijskih blagajn pa skoro deset milijonov kron. Povprečno je dobival provizije delanezmožni član na leto 250 K 32 vinarjev, vdova 100 K 51 vinarjev in sirota 37 K 79 vinarjev. Vse provizijske blagajne so imele leta 1911 123 milijonov kron premoženja. Iz tega poročila se jasno vidi, kako kriče bratovske skladnice po reformi. Provizije, ki jih dobivajo delanezmožni člani, vdove in sirote so sramotno nizke. Kako naj živi mož vse leto z 250 K, vdova s 100 K in sirota s 37 K? Skrajni čas bi že bil, da bi se vlada resno lotila dela in reformirala bratovske skladnice.

Odgovorni urednik Fran Bartl.
Izdaja in zalaga založba »Zajec«.
Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Kdor ljubi dobro kavo

naj vporablja kot pridatek samo
= pravi „Franck“ =
ki se spozna po tvornični znamki, t. j.
kavinem mlinciku.

Tovarna v Zagrebu.

Keglišče

se odda za vse dneve v tednu, tudi za nedelje in praznike, posameznim društvom, klubom in gostom. — Keglišče je na novo prenovljeno in ima lepo razsvetlavo. Restavracija pri Reinig-haus, Franc Jožefova cesta št. 87 v Sp. Siški.

Za obilen obisk se priporoča

Anton Valjavec
restavrater.

40 letni uspeh, ki ga potrjujejo na tisoče priznanj.

Želodčna tinktura

lekarnarja Piccolija v Ljubljani
krepi želodec, pospešuje prebavo in je odvajalna. 1 stekleničica velja 20 vin.

Naročila sprejema lekarna G. Piccoli, Ljubljana.

**Kavarna
Unione v Trstu**
ulica Caserma in Torre Bianca

Velika zbirka političnih in leposlovnih revij in časnikov v vseh jezikih.

Biljardi

Shajališče tržaških in vnanjih sodrugov.
Postrežba točna. — Napitnina je odpravljena.

Učiteljska tiskarna

Ljubljana, Francičkanska ul. 8

r. z. z. o. z.

Tiskovine za šole, županstva in urade. Najmodernejše plakate in vabila za shode in veselice.

Letne zaključke

za društva.

Najmodernejša uredba za tiskanje listov, knjig, brošur, muzikalij itd.

Stereotipija. Litografija.

Radioaktivno termalno kopališče

Toplice na Kranjskem

Sezija od 1. maja do 1. oktobra.

Postaja dolenske železnice Straža-Toplice. Akratov vrelec 38° C, ki daje vsaki dan čez 30.000 hektolitrov radioaktivne termalne vode. Zdravljenje s pitjem in kopanjem; izredno uspešno proti putki, revmi, neuralgiji (trganju), ženskim boleznim in drugim. Velika kopališča, posebne in močvirne kopeli. Elektroterapija in masaža. Ravnateljstvo: Kopališki zdravnik dr. Konstantin Konvalinka. Zdravo podnebje. Gozdna okolica. Bogato opremljene sobe. Izborne in cene restavracije. Prospekte in pojasnila daje brezplačno kopališka uprava.

Občno konsumno društvo v Idriji

naznanja s tem, da je v svoji seji dne 9. svečana 1913 sklenilo, da se hranilne vloge članom obrestujejo od 1. januarja 1913 naprej po 5 odstotkov.

Kredit do 30 dni je obresti prost. Čez 30 dni do 6 mesecev se imajo računati obresti po 6 odstotkov. Od kredita nad 6 mesecev pa po 7 odstotkov in sicer že od 30 dni naprej. Hranilne vloge sprejema društvo vsak dan med uradnimi urami od 8. zjutraj do 12. dopoldne ter od 2. popoldne do 6. zvečer. — Odpovedni rok so pri društvu najprimernejši in varnost vlog najboljše, kajti za varnost garantira premoženjska in blagovna vrednost. Vsak član najlažje zaupa svoje prihranke svojemu zavodu.

Načelstvo.

Občno konsumno društvo v Zagorju

(vpisana zadruga z omejenim poroštvom)

vabi svoje člane na

izredni občni zbor

ki se vrši v nedeljo dne 1. junija 1913 ob 2. popoldne v dvorani gosp. Riharda Mihelčiča na Toplicah.

DNEVNI RED:

1. Volitev treh nadzornikov in enega namestnika.
2. Volitev predstojstva.

Vstop imajo samo člani.

Zagorje, 13. maja 1913.

Za nadzorništvo:

Fran Klopčič,

zapisnikar.

Ivan Wallend,

predsednik.

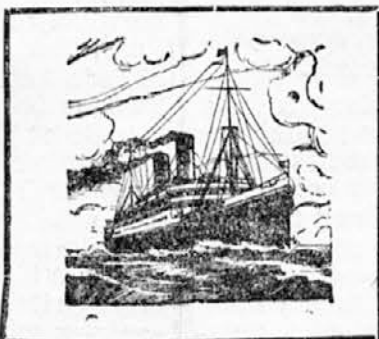
Potniki v severno in južno AMERIKO

se vozijo sedaj le po domači avstrijski progi

AVSTRO-AMERIKANA

Trst-Newyork, Buenos Aires-Rio de Janeiro

najnovjšimi brzoparniki z dvema vrtilnicama, električno razsvetlavo, brezličnim brzajavom, na katerih je za vsakega potnika preskrbljeno, da dobi dovolj domače hrane z vinom, svež kruh, postelje, kopej itd.

Odhod parnikov: v sev. Ameriko vsako soboto, v južno Ameriko vsakih 14 dni.

Nova proga Trst-Kanada:

1. Odhod 15. marca v Portland.

2. Odhod 12. aprila v Quebec.

Vsakovrstna pojasnila daje drage volje brezplačno pri glavni agenturi za Kranjsko, Stajersko in Koroško:

SIMON KMETETZ, Ljubljana,

Kolodvorska ulica šte. 26.